

Шановний Петре Олексійовичу,

Очевидно, що гібридні виклики, з якими стикається Україна, простяглися далеко від зони безпосередніх бойових дій, і вимагають чіткої взаємодії між усіма органами національної безпеки та оборони. Складно переоцінити в цій взаємодії роль Служби безпеки України, яка є єдиним контрозвідувальним органом нашої держави, покликаним не лише виявляти приховані та секретні операції противника, але й здійснювати заходи, направлені на унеможливлення цих операцій, та яка має право та можливості діяти на всій території нашої держави.

Відповідно питання підвищення ефективності роботи СБУ, її можливості зосередити всі наявні ресурси на протидії підривній діяльності противника, є питанням здатності української держави вистояти в цій гібридній боротьбі. На жаль, попри значний прогрес, досягнутий в цьому напрямку за роки україно-російської війни, Служба безпеки все ще далека від своїх західних аналогів.

На заваді повноцінному функціонуванню СБУ в якості головного контрозвідувального органу країни стоять вирощенні в відносно спокійні роки незалежності функції, що не мають жодного стосунку до захисту національної безпеки, та на які витрачаються ті дорогоцінні ресурси, яких цьому захисту бракує.

Для кращого розуміння, візьмомо чисельність СБУ. В особливий період вона становить 31 тисячу осіб, що співмірно з 35 тисячами співробітників ФБР. За таких умов від СБУ можна було б очікувати щонайменше співмірних з американськими колегами результатів роботи. Проте лише частина співробітників СБУ зосереджена на пошуці та знешкодженні ворожої агентури.

Якщо проаналізувати навіть публічне звітування Службою про результати своєї роботи, виявиться, що значна кількість оперативних та слідчих дій Володимирської, сфокусовані на ІТ-компаніях, виробниках електроніки та монтажниках систем побутової безпеки (домофонів і тому подібному). На всіх цих підприємствах офіцери української спецслужби шукають і знаходять так звані "спеціальні технічні засоби" (до яких належать не лише пристрої, але й програмне забезпечення), не лише використання яких, а навіть володіння якими становить кримінально карний злочин. Відповідно до ст. 359 Кримінального кодексу України власники таких "спеціальних технічних засобів" несуть відповідальність у вигляді позбавлення волі на термін до десяти років.

Що ж такого спеціального в цих технічних засобах? Можливість використання цих приладів та програмного забезпечення для таємного стеження за іншими особами. Для розуміння під це визначення може потрапити камера будь-якого смартфона, його мікрофон або GPS-передавач. Будь-який домашній домофон може бути встановлений таким чином, щоб не бути помітним. Будь-яка радіо-няня може використовуватись для того, щоб когось підслухувати. Цього цілком достатньо для того, щоб офіцери української контрозвідки ловили необачних покупців та побутових встановлювачів всього вище переліченого. При цьому варто наголосити, що мова не йде про осіб, які використовують подібні пристрої для шпигунства або підслуховування бізнес-конкурентів, оскільки шпигунство та порушення недоторканості приватного життя становлять окремі злочини, передбачені окремими статтями Кримінального кодексу.

Для усвідомлення масштабів цього явища достатньо навести дуже просту статистику. За останні роки СБУ було зареєстровано 1180 кримінальних проваджень за ст. 359 ККУ, за результатами яких 480 кримінальних справ було передано до суду. За перші 9 місяців 2016 року загальна кількість проваджень за статтями щодо замаху на територіальну цілісність України, шпигунство, здійснення терористичних актів, втягування в терористичну діяльність, публічні заклики до вчинення терористичних актів, створення терористичних груп, сприяння та фінансування тероризму становила 3582 справ. Для порівняння в той самий проміжок часу у провадженні слідчих СБУ знаходилося 815 кримінальних проваджень по "домофонам".

В жодному з цих випадків СБУ так і не надало жодних доказів протиправної діяльності, що могла шкодити не лише національній безпеці, але й іншим охоронюваним законом правам та інтересам. Інкриміновано було володіння таємничим "спеціальним технічним засобом", який й становив

предмет злочину. Лише за останні 2 роки в ІТ-компаніях відбулось 20 подібних обшуків та вилучень обладнання. Загальна сума збитків компаній оцінюється в 40 мільйонів доларів. Варто відзначити, що це лише незначна частина всіх подібних випадків, про які стало відомо. Більшість підприємців, стикнувшись з подібними звинуваченнями, воліють не розголошувати їх, оскільки подібна інформація може негативно вплинути на їхню комерційну репутацію.

Попри колосальність цієї проблеми вирішується вона нескладно. Ще в 2014-му році Верховною Радою України був прийнятий Закон "Про посилення ролі громадянського суспільства в боротьбі з корупційними злочинами", яким декриміналізується володіння "спеціальними технічними засобами". Президент, внісши до закону власні пропозиції, підтримав положення про декриміналізацію і ще в грудні 2014-го року направив його до парламенту для остаточного прийняття. Проте, з незрозумілих причин, народні депутати після завершення парламентської виборчої кампанії та власного переобрання втратили зацікавленість до цієї теми. Тому й далі тисячі співробітників української спецслужби, замість того, щоб ловити шпигунів та терористів, займаються домофонами, радіонянями та переслідують айтишників.

Знаючи Ваше особисте негативне ставлення до використання СБУ не за призначенням, просимо Вашого сприяння в законодавчому вирішенні цієї проблеми. Для обговорення можливих кроків, направлених на її врегулювання, просимо Вас знайти час для особистої зустрічі з представниками громадянського суспільства, що переймаються цим питанням.

З повагою,

БФ "Народний тил", БФ "Повернись живим", БФ "Комбат.ЮА", БФ "Народний проект", БФ "Мир і Ко", БФ "Армія СОС", ГО "Медійна ініціатива за права людини", ГО "Центр оборонних реформ", ГО "Західний вектор", ГО "Центр соціальних інновацій"

Від імені ініціативної групи

Олександр Данилюк